

Urteko sorpresa Kataluniatik etorri da

Estiu 1993

Harridura, zoriontasuna, samurtasuna, tristura... sentimendu horien zurrunbiloan sartu naiz. Ez nintzateke gai izango, zinema areto batetik irten ostean "benetako zinema ikusi dut" esaldia azkenekoz noiz esan ote nuen asmatzen. Baina Carla Simón-en lehen lana ikusi ostean, *Estiu 1993* (1993 udara) zutik jarri eta txalotzea besterik ez zait geratzen. Iberiar Penintsulan azken hiru urteetan egin den film onena dela esango nuke eta momentuz, 2017an ikusi dudan lan sendoena.

Gaizka Izagirre

@Gaizka_Izagirre

Ahozabalik uzteko moduko lana egin duen Laia Artigas hasiberriak, Frida izeneko pertsonaia gorpuzten du. Orain dela urte batzuk bere aita eraman zuen birus berberak –ez da zehazten, baina nabarmena da zein birus den–, oraingoan amaren bizitza ere betiko itzali du. Abiapuntu horretatik, Carla Simonen kamera Fridaren ikuspuntuan kokatzen da eta hortik aurrera etorriko zaion bizitzaren testigu bilakatzen gaitu hasieratik. Bertan egongo bagina bezala sentituko ditugu ezkutuko elkarrizketak, egunsentiko purrustadak, ulermen keinuak, arbuioak edo haur-parkean gertatzen den sekuentzia ahaztezin bat. Filma ohikoa ez den sentikortasun maila batetik igarotzen da etengabe, larritasuna, barrea eta negarra eszena

desberdinetan banatuz. Haurtzaro gogor horren erradiografia hori egiteko, gainera, ez da inongo momentuan sentimentalismo errazean erortzen. Zinemaren hizkuntzak eskaintzen dituen erreminta guztiak modu sotil eta oso eraginkorrean erabiltzen baititu. Planoen egitura perfektu batekin jolastuz eta Victor Erice handiaren pintzelkadak dituen argiztapen naturala erabiliz, momentu batzuetan Frida garela sentituko dugu, baina besteetan aldiz, bere familia berria. Ama, aita, ahizpa txiki ahaztezin hori. Ez dago manikeismoetarako tokirik, tragedia batetik loratu den eta giza-erlazioek eskaini diezaguketan konplexutasun horretarako ordea bai.

Telefonoaren sekuentzia latza adibidez. Sinplea dirudi, bai, inuzentea,

baina pertsonaia nagusiaren barrenean, inflexio puntu bat markatuko du. Bi ume, telefonoarekin jolasean, galdu berri duen amaren etxera deika. Tonu bat bi, hiru... bost... telefonoaren beste aldean ez dago inor. Sei urteko ume horrek ez du erantzunik jasotzen. Tonuak isiltasunean galtzen dira; neskak ez du telefonoa inongo momentuan askatzen. Hitzik ez, negarrik ez, keinu txiki bat soilik, baina momentu horretatik aurrera Frida beste ume bat izango da. Beno, berbera, baina errealitateaz geroz eta kontzienteagoa den umea. Bere gurasoak ez ditu sekula berriro ikusiko eta Bartzelonan zuen bizitza betiko amaitu da.

Victor Erice aipatu dut. Baina ez estetika natural horrengatik bakarrik, edo

protagonista baserri-girora moldatu beharko den umea delako; 1973ko *El espíritu de la colmena*-ren pintzelkadak dituen kontaketa zoragarri hau keinu txikiz osaturiko maisulan bat delako baizik. Eta batez ere, Ericeren lanetan bezala, esaldi txikiz osaturiko egoera xumeek hausnarketa erraldoiak eragiten dituztelako. Gauza garrantzitsu guztiak ez dira hitzen bidez esaten, ikusleak interpretatzen ditu, aipaturiko tresna zinematografikoen batuketa eginez. Umeak “helduak” izatera jolasten; baxoan ezkutaketan ari diren une beldurgarria; bigarren planoan ikusten den koltxoia; ama “berriaren” begiradak; aitona-amonak kotxean doazen unea; eta batez ere amaiera. A ze amaiera. Familia arteko jolas batetik hasita, oilo ipurdia

» Filmaren barruan bageunde bezala biziko dugu Fridari gertatzen zaiona, Laia Artigas aktorearen lanari esker

jartzeko gai den une horretara eramaten gaituzten arte. Berrito ere, hitzik erabili gabe, sentimenduen eztanda. Laia Artigas ikaragarri, sekuentzia horrek eskatzen duen maila aise gaudituz. Aurreko bizitza batean aktore gisa hogei

» Victor Ericeren filmak ekartzen ditu gogora tarteka: esaldi txikiek hausnarketa erraldoiak eragin ditzakete

urte lanean aritu izan balitz bezala. Pantaila belztu eta 96 minutuak pasa direla ohartu naizenean, zinemaren lurrinak airean jarraitzen zuela sumatu dut, eta hori, gauden garaian egonda, gauza zoragarria da. ■